

ዝገርም አለምሰገድ ጌታቸው ረዳ (ኢትዮጵያን ሰማይ) ክፍሊ (፩)

ርካቦት- ስዕሊ ካብ ናይ አሰገደ ገብረሰላሴ መጽሐፍ

አቐዲመ ነዚ ጽሑፍ እዚ ንክሕተም ሕዝቢ ንከማሃረሉን ከማያየጠሉን ዝፈቐዱ አሰናዳእቲ ዓይጋ ፎረም ካብ ልበይ የቐንየለይ። ከምቲ ኣብ ዝሓለፈ ጸሓፊይ ዝገለጽኩዎ ኣንበብቲ ክትገብሩዎ ዘለኩም ብነጥቢ ምቕዋም ጥራይ እዩ፤ ካብ'ኡ ንነዘ ንእትህብዎ ወድብና ኣማራሲሑ “እንታይዶ በይዶ” መልሲ ትርጉም ኣይክህበንን ስለዚ ኣብ ምርድዳእን ኣብ ነጥቢ ንርገጽ።ሀገር ንኹልና ቃንጨ እያ እትብጻሓና።

እቲ ካልእ ክብሎ ዝደለ- ኣብዝጽሑፍ እዚ ዝጥቀምም ከም ኢ ናብ ኢ ከም ሓ ናብ ሓ ኣንተዳ ቀይረ ጽሑፊዮም፤ ካብ ዘይምፍላጥ ዘይኮነስ ኣብ ኣጣቓቕማ ግዕዝን ፉኸሰት ኣካታትባን (ታይፒን) ብምግንዛብ በቶም ዝጠቐስኩዎም ዳሕረዎት ፊደላት ክጥቀም ስለዝቐለኒ ጥራሕ እዩ።

ናብ ዋሂንና ንእቶ።

አለምሰገድ ኣባይ ወዲ ኣኸሱም እዩ። አለምሰገድ ገና ብቐልዕነትና እየ ዝፈልጦ። ብድሕሪኡ ናብ ዝላዓለ ብረኪ ትምህርቲ ኣነ ኣብ ዝርከቦ ከባቢ (በርክሊ ዩኒቨርሲቲ) ተሳጋጊሩ ዶክተር

ከወይት። ከይት ግን ዝተምሃሮ ትምህርቲ ናብ ክፋእን ዓልየት ምጽላእን ምንቓውን አሳጋጊርዎ። ብርክት ዝበሉ ጽሑፋት ጽሑፍ እዩ። “Is Multilingualism a Problematic Paradigm in Ethiopia? Alemseged Abbay a Frostburg State University”- “Identity Jilted or Identity Re-imagined” Alemseged Abbay) ለንቅነ አብቀረባ ድማ “The Historical Orbit of Eritrea’s Agony” አብዚ አብ ዓይጋ ዝተለጠፈ (እዚአምን ካልኣት ብርክት ዝበሉ ሙሁራዊ መጽናዕትታት ዝተገበረሎም ሰነዳት አበርኪቱ እዩ።

ብቋንቋ እንግሊዝ ስለዝጽሕፎም ከንብም ክእለት ንዘይብሉ ሙብዛሕቱ ሕዝብና ካብቶም ዘቕረቦም መጽናዕቲታት እንታይ ይብል ከምዘሎ ሕዝብና ስለዘይፈልጦ ብቋንቋ እንግሊዝ ካብ ምጽሓፍ ናብ ብሄራዊን ውሽጣዊ/ሀገረሰባዊ/ ቋንቋታት እንተዝጽሕፎም ነይሩ ረብሓ ንሃለዎም እብል። በዚ ዘለዎ እንተዳኦ ቀጺሉ ግና ረብሓኡ ንወጻእተኛታትን ንክፍልታት ደላቢ ትምህርቲን (ኤሊት) ጥራሕ እዩ ተደሪቱ ዝተርፍ። ዝኾነ ኾይት እቶም ዘይተምሃሩ እንተዘይአንበዮ እውን ብዙሕ ዝናስሕ ትምህርቲ አየምለጦምን።

ምክንያታታይ ከቕርብ:-

እታ አብ ላዕሊ ዝተጠቐሰት ናይ መጀመርታ ጽሕፍቲ ቋንቋ አምሓርኛ ንዓልየታት ጎንጺ ምክንያት ስለዝኾነ አምሓርኛ አጥፊእካ ኢትዮጵያዊያን ብባዕዳዊ ቋንቋ ብእንግሊዝኛ ንክጥቀሙ ዝምዕድ ከወይት። ምስኡውን እንግሊዝኛ እንተዳኦ ተጠቂምና ምስ ዓለም ለኻዊ (ግሎባል) በርካተ ሓብቲ *ምጣነ ሃብቲ) ብቕሊሉ አራኺቡ ከማዕብለና ዝክእል እዩ። ባሃላይ እዩ>> ዶክተር አለምሰገድ። ቋንቋ እንግሊዝ ምዝራብ ወይ ብላቲን ምጽሓፍ ዘማዕብል ተዝኾን ብእንግሊዝ ዝተገዘኡ አፍሪካዊያንን ፍልጺኖን ብላቲን ዝጽሕፉ ደቡብ ላቲን አሜሪካዊያንን፤ ብእንግሊዝ ዝዛረቡን ዝጽሕፉን “ጸለምቲ አሜሪካዊያንን” አብቲ አለምሰገድ ዝብለና ዘሎ ምዕባለ ገነት ንኣተው ነይሮም። እኳዳኦ መመሊሶም ካባና ዝደንቆሩ ኮይኖም ዝተረኽቡ እዮም። እቲ አምሓርኛ ንቅርሕንቲን ጽልእን ሰበብ ኮይት ስለዘሎ ብእንግሊዝ ይተካእ ዝብለና ዘሎ አውን ወዮ ዳኦ ጽላኣት አምሓርኛን አምሓርን ሃሊዮዎ እምበር ሓደ ቋንቋ ዝዛረቡ ሰማልን ኮርያን ካልኣትን ሕድ ሕድ ይባልዎን ሓገሮም መቐሎም ይዋድኡ ከምዘለውን ንሕና ዘየተምሃርና ንፈልጦ ሓቂ እዩ። አይኮነን ድዩ?

“The Historical Orbit of Eritrea’s Agony” (11/23/2017) “ታሪኻዊ ሸንክለል ስቅያት ኤርትራ” ዝብል ይመስለኒ ብደኾን ይኾን ትርጉም ዝህብኩዎ። አለምሰገድ ብዛዕባ ኤርትራ ስቅያትን ታሪኽ ኤርትራን ብሙኡዝ ቋንቋ እንግሊዝ አቕሪቡልና አሎ። አለምሰገድ ዘንጻፎም አጻፋጽፋ ቋንቋ እንግሊዝ ክእለቱ ዝናኡ እዩ። አብቲ አቃራርባ ቋንቋ አይኮንኩን ከድህብ ዝደለኹ። አብቲ ሸልባቦ ፖለቲካኡ እዩ ዘድህብ ዘለኹ። ቅድሚ ሕዚን ሎሚን ብዛዕባ “ኤርትራ” እትባሃል ከባቢን ዝገበረቶ ‘ብርኑዕ ገደልን’ (ብላሽ ገደልን) ምስ ሃገርና ኢትዮጵያን ምስ ወራሪት ጥልያንን ዝነበራ ርክብን ወያነ ምስ ዝባሃል አብ ትግራይ ዝበቐለ “ብሄረ-አምሓራ እትባሃል ብሄር ከም ቀንዲ ጸላኢት ትግራይ” ኢሉ ብምጥቃን

(ብማኒፌስቶ- መረዳኦታ ከቕርብ እኽእል እየ) ምስ ዝተሰኤ ውድብ ዘነበራ ርክባትን ሕዚ ኣብ ምጥላል (Agony) እትርከብ ኤርትራ ኣብ'ዚ ሕዚ ለንቅነን ቀደምን ዝጸሓፎም ጹሑፋት ብዘምልከት እየ ከተናኽፍ ኣሚተ ዘለኹ።

ኣብቲ ናይ ሕዚ ጸሑፉ ከምዚ ይብል Intense alienation and marginalization led Eritreans to firmly keep their Ethiopian identity, despite harboring deep grudges against Menelik, whom they called a “traitor”(19) for giving them away to the Italians.(20) ይብል ካልኣት ዝበሉዎ ስጂ (ሰነድ) እንዳተጠቐመ (ንሱ እውን ዝአምኖ ክሲ ማለት እዩ)። እዚ ጠቕነ እዚ ኣደብ ክገብር ሙሁራት ከትካትዑሉ ጉቡእ እዩ። ብወገነይ፤ “መሻረዊ” (ባያስ) ጠቕነ እዩ። ብፖለቲካ ወያነ ዝተገርሁ ተጋሩን ብፖለቲካ ተወልደቲ ኣክለጉዛይ ዝተጠውዩ ኤርትራዊያንን “ምኒልክ ኤርትራ ንጥልያን ሸይጡዎ” ዝብል ጠቕነ ኣብ ልዕሊ ሓጺይ ምንልክ እንትጥቅኑዎም ካብ እንሰምዖ ዘበናት ኮይኑ። ሕዚ'ውን ኣለምሰገድን ክንናን ምናናን ዝመሰሉ ኣለመስገዳትን ተጋሩን ኤርትራን እዚ ጠቕነ እዚ እንዳጋውሑ ሕዚ'ውን ነምብበም ኣለና። እቲ ሙጉት ሓቅነት ኣለዎ እንተዳኣ ኢልና ካብ ወገናዊነት ናፃ ኮይንና ክንፈርድ ይግባእ።

ምኒልክ ንጥልያን ሸይጡዎ ዶ ኣይሸጣን ዝብል ከርከባ ብዙሕ ኣይስሕበንን። ምኽንያቱ ኩሎም፡- ኣሉላ፤ ዮሐንስ ኮነ ምኒልክ ወይካኣ ተወለድቲ ኤርትራ መንዱግ-ነፍጢ(ጠበንጃ) ምሓዝ “ዋሕስ ሥልጣን” ስለዝኾነ ብረት ንምርካብ ክብሉ “ንሓዎምን ሓገርምን” ኣሕሊፎም ንጸላኢ ብምሃብ ውዕል ፈጸምም እዮም።እገለ እገለ ዘይብሉ። እገለ ናትና ከምዚ ኣይገበረን ዝሸጠና እገለ እዩ እንዳበልካ ናብ ማዕዶ ኣዐንቂልካ ምጥቃን “ድሕረት” እዩ፡ ውቃብ ዮብሉን። ኤርትራዊያን ኮኑ ተጋሩ በየናይ መዐቀኒ እዩ “እቶም ተጋሩ ከምዚ ዝበለ ኣበር ኣይገበሩን” “እቶም ኣምሓራ (ምኒልክ) እዮም ዝኣበሩ” እናዳበልካ ኣብ ዓቕብ ዝስበር ሙርኩዝ ሒዝካ ጎተት እንዳበልካ ንካልኣት ምጥቃን ነውሪ እዩ።

ምሳሌ ክህበኩም፡- እቶም ኣምሓራ/ምኒልክ/ ንጥልያን ሸይጡሙና ዝብሉ ኤርትራዊያን ብናቶም ገበር (ውሽጣዊ ገበናኦም) ክጅምር።

ጥልያን ንኤርትራ ክሕዝ ኣጭዋዳኡ ክዕንትር ምኽንያት ዝኾኑ ብሰንኪ ኤርትራዊያን/ተጋሩን እዩ። እዞም ብህይወት ዓኳይ ዝጸወቱ ዝነበሩ መኳንንቲ ትግራይን ኤርትራን ካብ ማእኸላይ (ካብ መግዛእቲ ዮሐንስ ኮነ ካብ ምኒልክን ንመንገሻን) ኣይንግዛእን እንዳበሉ እንዳጨደሩ ናብ ጥልያን ዑቕባኻ እንዳበሉ “ፀላኢ ሓዎም” ንዝነበረ <<ነይ ንጥልያን>> እንዳሰገዱ ምስ ወራሪ እንዳታሓገዙ ንጥልያን ‘ስጂ’ ሂቦም ንኤርትራ ኣጉቢጦማ እዮም። ደጃቸ ወልደንቸኣል ሰለሙን፤ደጃቸ ደቡብ ኦርኦምን በረምበራስ ክፍለየሱስ ካብቲ፤ካብቲ እንዳሃደሙ ንጥልያን ስጂ ሂቦም፤ ኤርትራ ኣስፊሑ ሒዙ “ዓትዒቱ” ንኸሕዝ ካብ ሓጺይ-ምኒልክ ዘይዋሓደ ሸጣራ ምስ ጸላኢ ተኒጎም እዮም። ካብ ኣሉላ፤ ካብ ዮሃንስ ዝገዝኣና ንስኻ ግዝኣና እንዳበሉ እኒ ደጃቸ ባህታ ሓጎስ ኣክለጉዛይ ካልኣት እቶም ዝተጠቐሱ ድማ ከረን፤ ቦጎስ ኣስመራን ከባቢኣን (ደጃቸ ደቡብ) ንጥልያን ኣረኪቦም ሓሻኽር ጥልያን ኮይኖም ኤርትራ ንጥልያን ኣግዚኦማ

እየም። የሱዳንን እውን ጥልያን አራጢጡ ንብዙሕ ዓመት እንትቆመጥ “ወስ” አይበሉን። ከመይ ከመይ እየ ነገሩ!!!!?

ብርሃ አለምሰገድ ኣብ ልዕሊ ሸዋን ምኒልክን እምበር ኣብ ልዕሊ መኳንንቲ ኤርትራዊያንን ተጋሩን ግን ዝገበሩዎ ክሕደትን ምስ ጥልያን ምሽራውን ብሰላሕታ ሓሊፉዎ አሎ።በዚ አይዓገበን ፤ከምዚ ይብል አለምሰገድ፡-

<<Eritreans harbored grievances against both Ethiopia and Italy. Immediately after taking power as emperor of Ethiopia in 1889, Menelik signed the Wutchale Treaty with the Italians who had supplied him with armaments, at a time when he was just king of the central region of Shoa, to challenge their mortal foe, Emperor Yohannes IV, who had been in power between 1872 and 1889. He willfully ceded the region north of the River Mareb to Italy, for monetary and military payoff. The grudges that Eritreans had against Menelik for “selling” them to the Italians in 1889 were sustained until 1941 by the racist Italian colonial policy. Commonly referred to as the “torrid colony,”2>>

ዘገርም እዩ። ኤርትራዊያን ኣብምንቲ ምንታይ እየም ኣብልዕሊ ምኒልክ ዘገረምሩሙ ዘለው? እቶም ዝዛእቶምን ደቂ ኤርትራ ዝባሃሉ ከዲያምም ንጥልያን ኣሕሊፎም ዝሓቡዎም ቁራጽ ስጋኦም እንዳሃለዉ ናብ አማዕዲኻ ንዘሎ ፡አሆዬ! ማለት ዘገርም እዩ። እዚ ሚዛን ዝሳሓቶ ሑሶት ክንምክቶ አለና። ምኒልክ ኣብ ውጫሌ ከሚዚ ገይሮም ዝባሃል ደርፊ ንኹሎም ተጋሩ መኳንንቲን ነገሥታትን ዝጥምት እውን ብተማሳሳይ ፈጸሞም እየም። ወጫሌ እንታይ ተገብረ? ሰላምብኒ ዝባሃልን ካልእ ድማ እቲ ቐንዲ ‘አንቶኖሊ’ ዝባል መቃናበዲ/ሰላሊጥልያን/ “ንንጉሥ ምኒልክ” አሀሚሙ/አታሊሉ/ ናብ ውጫሌ ዝባሃል ኣብ ወሎ ዝርከብ ጎቦ ዋኒኖም አብዝፍጽሙሉ ዑደት ከይዱ ሚያዚያ 25/1881 ዓ.ም ብናህና ዘበን አቋጸጽራ (ብፈረንጂ 1889) ዘይተረድኡዎ ውዕል አፈሪሙዎም እዩ። ፈሊጦም ገይረሞ እንተተብሃለ እውን፤ ውዕል ውጫሌ ዝተፈረመሉ እዋን ዓሰብ ምስ ተትሓዘ ድሕሪ 20 ዓመት ዝኸውን ጊዜ እዩ ተፈሪሙ። ልቢ ግበሩ!!! ጥልያን ግዝኣት ሓማሴንን ካልኣትን ቦታታት አዳላዲላ ዓትዲታ ምስሓዘቶ እዩ እዚ ኩሉ “ተሸይጥኖባ፤ ተበቲኸኖባ” እንዳበሉ ዋጭ-ዋጭ ዘስምዑና ዘለው። ኣብቲ ጊዜ እቲ መን ነይሩ? የሱዳን። 20 ዓመት ጥልያን ሒዙዎ እንታይ ይገብሩ ነይሮም? ንገሩና እባ!?

ናብ የሃንሰን ኤርትራውያንን ቐድሚ ምእታውና እታ ናይ ውጫሌ እትባሃል ዘላ ቁዛመ ንስማዓያ። እንታይ እያ እትብል እታ ውዕል?

ዓንቀጽ 17 ብጥልያንን ብአምሐርኛን ዝተጽሐፈ ትርጉም ፈጸሙ ኣይራኸቡን። ስለዝኾነ እውን ኣብ ኩናት ኣቲና። ሓቀይ ዶ? እንታይ እያ እትብል? << ክፍሊ 17 << ናይ ኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት ካብ መንግሥታት ኣውሮጳ ንዝደልዩዎ ነገራት ኩሉ በመንግሥቲ ጥልያን ሓገዛነት ኣቢሎም እዮም ክላኣኡኹ ዝኸሉ>> ይብል፤ ሓቀይ ዶ?

ብጥልያን ድማ ኮፒ ከቕርብ ነይረ ግን ስለዘይነምብቦ ዝጠቐም ኣይኮነን፤ ስለዚ ትርጉም ከምዚ ይብል፤ << መንግሥቲ ኢትዮጵያ ምስ ወጻእ መንግሥታት ዝገብሩዎ ርክብ ግን ብመንግሥቲ ጥልያን ገይሮም እዮም ዋኒኖም ክፍጽሙ ዝግበአም።>> ይብል። ካሊኦ ኣብቲ ውዕል ዝተገብረ ዓንቀጽ 3 እታ ካልእ ሰራም ውዕል እያ። ንሳ ድማ በወደባት ባሕሪ ዝዓጹን ምድሪ ባሕሪ ከበሳ ከም ወሰን ገይሩ ኣብ ሞንጎ ኢትዮጵያን ግዝኣት ጥልያንን ዝገብር ውዕል እዩ። ብሓጺሩ ካብ መረብ ምላሽ ንንዩ ግዝኣት ጥልያን ኮይኑ ማለት እዩ። እዚኣን ክልቲኦን እዩን ድማ ኩናት ዘጸሕተራ።

ንምንታይ ፈሪሞም፤ ከመይ ኢሎም ፈሪሞም፤ ሳላምቢኒ መን እዩ ኣንቶነሊ መን እዩ፤ ዳሓር ብዛዕባ ንምኒልክ እንታይ ኢሎምከ ተዛረቡ፤ ከመይ ገይሮም ኣታሊሊሞም ኣፈሪመሞም ፤ ብሓጺሩ ግን “ምኒልክ ንክፍርሙ ታዓሽዮም”። ዮሀንስ እውን ንድረቡሽ ከወግኡ እንትኸዱ 150 ሺሕ ሰራዊት (ካብ ወሎ፣ ጎንደር፣ ኤርትራ፣ ትግራይ..) ኣኻኺቦም ክልተወርሒ ምስጥልያን ኣፍ ንኣፍ ገጢሞም፤ ኮፍ ኢሎም ሓጊዮም (ክልተ ወርሒ) በቶም ሊቃውንቲ ወረርሽ ተዓሽዮም ሙጎ (ክፍቲ) ገዲፈሙሎም ንድርቡሽ ከወግኡ መተማ ከይዶም። ክልቲኦም በብገዛኦም ጌጋ ገይሮም፤ ናብ ጸገም ኣእትዮሙና ማለት እዩ (ካልእ ጊዜ ክትንትኖ እዩ)። ኮይኑ ግና ኣምሓራ /ምኒልክ ሽይጠሙና ‘ምኒሊኽ ከዳዕ’ እንዳበሉ ዝቡትልኹ ኤርትራዊያንን ተጋሩን ቅሩብ ስክፍ በሉ። ሓቅነት ሓዙ። ዮሀንስክ እንታይ ገበሩ? ኣሉላኽ እንታይ ክሕደትን ውዕል ፈጸሙ? ንርኣዮ። ኣቕዲመ ነጊረኩም እዩ; መኳንንቲን ትግራይን ተወለድቲ ኤርትራትራ ካብ ምኒልክ ዘይናኣሰ ገበን ፈጸሞም እዮም። እታ ናታቶም ቅጥፍት ዓዲ ምሻጥን እንዳሓብኡ ‘ምኒሊኽ’ እንዲዩ ከሚዚ ገይሩና! እንዳበልካ ኣፍካ መሊእኻ ጸረይረይ ምባል ብወገይ ቦታ ዮብሉን።

ንቕጽል- እዚ ንርኣዮ፤-

ጥልያን ዝመጸ ብዓሰብ እዩ። ምኒልክ ኣብ ትግራይን ኤርትራን ገዛኢ ኣይነበሩን። ዮሀንስን ኣሉላን ነይሮም። ውጫሌ ድሕሪ ክንደይ ዓመት ጥልያን ኣንጋሕጢጡ ኣብ ኤርትራ ማሕውሩ ዘርጊሑ ምስተኸለ እዩ “ውጫሌ” ዝባሃል “ምኒልክ” ዝባሃል ዝተቐልቀለ። ፈታውዩ ባሻይ ደበስ፤ “ላበይ ላበይ እዩ ትመርሐኒ ለኻ፤ ላብ ሮማ? ተመለስ ናዓ ላብዚ እዩ ልብለካ ለኹ” (ናብ እንዳባሻውል ማለት እዩ።) ኢሎም ንኮምቢሽታቶ ኮርእዮም ኣስመራዶ መቐለ ይጽብቐ ዝብል ከትዕ ኣትዮም ምስ ሓደ ነጋዳይ መሳቲቶም ‘ተጃሓራይ’ ኤርትራዊ። ሕዚ ድማ እዞም ኣሓትና ናበይ ናበይ እዮም ዝወስዱና ዘለው? ናትና ከዳዓትን ሸየጥቲ ሃገር ዝነበሩ መኳንንቲ ገዲፍኩም ናብ ሸዋ ምቁማት፤ ሚዛን ዝሳሓተ እዩ። ብተጋሩ ኣብ ዓድዋ (ትግራይ) ዝተግረ ስቕያት ደቂቀ ተወልደመድህንን ጎበዜ ጎሹን (በዚጅ መጽሐፍ ጽሑፊ እዩ) ሸፊኖም

አምላካዊ ኣብ ደብረብርሃን ኣብ ልዕሊ ደቂቀ እስጢፋኖስ እዙይ ገበሩ” እንዳበሉ ጽልኢ ዝጥጥኑ ተጋሩ ከም ጎመዳ (ሸሸ) ፈሊሖም ንርኢዮም ኣለና። ንምንታይ?

ድሕሪ 20 ዓመት ኣብ መሬት ኤርትራ ኮፍ ኢሉ ዝጸንሐ ጥልያን ዮሐንስ ሓንቲ ነገር እንተይበሉ፤ ለምበጥበጥ እንዳበሉ፤ “ጥንታዊ ባሕሪ ወለደይ እዩ” ግና ካብሓዝካዮስ እዚ እዚ ውሰድ፤...ክህበካ እዩ ግን “በቲ ሒዝካዮ ዘለኻ ባሕሪ ነፍጢ ከእቱ ፍቐደለይ” እንዳበሉ ጥውይውይ እንዳበሉ 20 ዓመት አጽኒሖም እዮም። ድሕሪኡ ናብ ምኒልክ ገጽካ መሊሰካ “ዋጭ ዋጭ’ ኢልካ ንሓደ ወገን ዘዘዘወ ፍርዲ “ናትና መኳንንቲን ነገሥታትን ናታቶም ራዕሲታትን ነገሥታትን” እንዳበልካ መጻሕፍቲን ጽሑፍን ምዘርጋሕ ዘገርም እዩ።

ዮሃንስ ዶ ኣይኮኑን እዮም ንጥልያን “እንታይ ኢልካ ትወግኦም” ኢሎም ን ራዕሲ አሉላ ካብ ሥልጣኖም ዝሰሓቡዎምን፤ ዘሳራጠዮምን? ከመይ ከመይ እዩ እዚ ፍርዲ እትጽሕፉዎ ዘለኹም ኣበር በይዛ!? ደቡብ እንታይ ይገብሩ ነይሮም? ንጥልያን ሓሽከር ኮይኖም፤ ንአሉላ ካብ ሥልጣን ከስጉዎም ነቶም ጠላይን ሕሹኸሹኸ እንዳበሉ ምስ ዮሃንስ አጻሊኦምም ዶ ኣይነበሩን እዮም። ዮሐንስ ድማ ንጥልያን (ሳን ማርዛኖ) እንዳሰምዑ (ሚያዝያ 1880 ዓ.ም) ንከሓጉሱ ከብሉ፤ አሉላ እዚ ገይሩ... እንትብሎም ፤ አሚኖም፤ ንአሉላ ሞራሎም ይግህስዎ ነይሮም።

ዋእ፤ ንሱ ጥራሕ ድዩ? ኣይፋሎምን ይግደፉ ንመተማ ኣይንኺድ፤ ነዚ ጥልያን እዚ መጀመርታ ክንውግኖ ኣለና፤ እንተበሉዎም ዶ ኣይኮኑን እዮም ዮሃንስ ኣይሰምዓካን ኢሎም ንድርቡሽ ክወግኡ ንመተማ ከይዶም ኤርትራ ተጋሂሳ ትግራይ ተጋሂሳ “ዝተርአዩ ምጽአተ ዓለም” መቐም እንታይ’ም ኢና ክንብል?። ዳሓር እዞም ኣሕዋትና ሙሁራት ተጋሩን ኤርትራዊያንን ድማ ናይ ዮሃንስ ሰንፍና ከይገልጹ “ምኒልክ” ኣብ ዓድዋ ንጥልያን ምስ ሰዓሪ “ንመረብ ሰጊሮም ክንድ ንጥልያን ወቐዑ ሓራ ዘውጻኣና፤ “ኮነ ኢሉ” ኣብ ክልተ መቐሉ፤ ንጥልያን ሸይጡና” እንዳበሉ የማርሩ። ምሁራት ተጋሩን ኤርትራን ከምኡውን ተወለድቲ አክለጉዛይ ኤርትራን ገበርኩም ገልቢጥኩም ፈትኹ። ናይ ዮሃንስ ታክቲካዊ ሕምቀት ግን ክዛረቡሉ ኣይደልዩን። ንሙኻኑ ንመን ከሓጉሰ ኢሎም እዮም ዮሃንስ ንዱርቡሽ ዝኸዱ? ሓሻኸር እንግሊዝ ዝኾኑ ደቂ ምስሪ ካብ’ቲ ዝተቐርቀሩዎ ካብ ሱዳን ከናግፍዎም ኢሎም ዶ ኣይኮኑን እዮም ንባዕሎም ህይወቶም ዘሰውኡ? ከመይ ከመይ እዩ ዝታሪኽ እዚ!? ናብ ሚኒልክ ጥራሕ መላስሕካ ምሙርሚር እንታይ ዝብሉዎ ዘይሃገራዊ ‘ጸቢብነት እዩ እንሰምዎ ዘለና?” ኩሎም ናትና እዮም። ተጋሩ ሰለዝኾኑስ “ደቂ ዓይኒ ማዓር” እዮም እም ኣይንተንክፎም ድዩ? እዞም ኩሎም ራዕሲታት እትሕብሕብዎም ዘለኩም፤ እዚ ኹሉ ዓቀይታይ ብስላሳ በትሪ እንዳፈለጹ ዶ ኣይኮኑን እዮም ዘማሓድርዎ ነይሮም? ሓይማኖትካ እንተዘይለዊጥካ ካብዙይ ካብ ግዝአተይ ውጻእ እንዳበሉ ዶ ኣይኮኑን እዮም ሰብ ዘሳራጥዮም ዝነበሩ? ምኒልክ ከመዚ ገይሩና ጸቐጡና ይባሃል። እኒ ሃለቃ ተወልደመድህንን እኒ ጎበዜ ጎሾን ተጋሩ ዶ ኣይኮኑን እዮም ከኒሻ ኢኹም ተባሂሎም ካብ ትግራይ ክስጉን ዝተገብሩ? ትግራይ ንትግራይ ማዓዝ ተናሓሲዩ ነይሩ እዮ እዞም ናይ ማዕዶ ዘሎው እዮም ከሚዚ

ገደርሙናለ ሸይጠሙና፤አዋሪደሙና እንዳበልካ እንዳፈለካ ሙቕዛምን ምጥቃንን ነውሪ እዩ። ሙሁራት ግደፉ-እባ ናብ ልቡኹም ተመለሱ!?

ብዛዕባ ዶ/ር አለምሰገድ አባይ ኣብ ካልኣይ ክፍሊ ብሰፊሑ እቲ ዝጻሐፎ “ዘርኣዊን ኣንጻር ኣምሓራን” ብመረዳእታ ሓደ ብሓደ ስለዝገልጸ፤ ብሕልፊ ድማ እዚ ሕዚ ብዛዕባ ኤርትራ “The Historical Orbit of Eritrea’s Agony” (11/23/2017) “ታሪኻዊ ሸንክለል ስቅያት ኤርትራ” ብዘብል ኤርትራ “ካብ ኢትዮጵያ ምስተበትከት ሰላምን ምዕብልናን ቅሳነትን ክትምጽእ ኣይካኣለትን ኢሉ ዝነግረና ዘሎ ኣለምሰገድ (Yet, after a quarter of a century of independence, Eritrea’s agony persists as secession has failed to deliver peace, prosperity, and democracy. With 5,000 people taking unimaginable risks to leave it every month....) ቅድሚ ሕዚ ድማ “Identity Jilted or Identity Re-imagined” ኣብዝብል መጽሓፉ ግና ትግራይ እውን ካብ ኢትዮጵያ ተበቲኻ ምስ ኤርትራ ሓደ ኸይና “ትግራይ ትግርኛ” ብዘይ ምምስራቶም ዘደንጹን ንክተርዳኦ ጸጸግም ነገር እዩ ኩይኑኒ” ዝበሎ ክንዛራረበሉ ኢና። ኣብ“Identity Jilted or Identity Re-imagined” ከምዚ ይብል <<...The failure of the shared commonalities and war against a common enemy [Dergue/Ethiopiawinet] to shape a single trans-Mereb political identity is puzzling.>> ይብል። እወ ዶ/ር አለምሰገድ ንስኻ ትግራይ ትግርኛ ዘይምምስራቶም ኣጉህዩካ’ኣሎ፤ ክትጉህይ ዘይብልካ ግን ትግራይ ምስ ኤርትራ ሓቢራ ካብ ኢትዮጵያ እንተትንጸል እውን ከምቲ ኣብ ወርሒ 5000 ዝኣኸሉ ኤርታረዊያን ሱዳዳት ናብ ስደት ዝሓድሙ ዘለው፤ ክልቲኤን “ስጋሁ ወደሙ“ ወሲደን እንተዝቐርባ ነይረን ድማ፤ ካብዙይ ዝገደደ ምኾነ ዶ ኢለካ ሕዚ ተሓሺሰካ ትኹን? ብሰፊሑ ብዛዕባ ዶ/ር አለምሰገድ ኣብ ካልኣይ ክፋል ስለዝቐርቦ ንሕዚ ኣብዙይ ኣብቅዕ! ንመኽሰብ ፖለቲካን ንሕሸክርና መራሕቲ ውድባትን ኢልካ ታሪኽን ሃገርን ሕዝብን ዘዋጥጥ ትምህርቲ ክነህድኦ ዝግባእ እዩ። ንኩላትና ከይማላላኣና።የቐንየለይ። ሓሳባይ ምስ ሕዝባይ ንክዛራረብ ስለዘፍቀድኩሙለይ ካብ ልቢ የቐንየለይ።

ሰላም ንምነ!

ጌታቸው ረዳ (ደራሲን ኣሰናዳኢ መርበብ ሓበሬታ ኢትዮ ሰማይ) getchre@aol.com